

KLOCKRIKETEATERN

SIRIUS TEATERN

William Shakespeare

JULIUS
CAESAR

Cassius

Hur många människor äldrar än ska denna högtidliga scen uppföras om igen i nya stater och på nya språk

Klockriketeatern | klockrike.fi

Klockriketeatern är en levande och internationell mötesplats för konstnärer och publik, där meningsfull scenkonst skapas ur det goda samtalet.

Klockriketeatern undersöker världen omkring oss och främjar humanistiska värderingar genom samarbete och dialog. Nyfikenheten är ett viktigt ledord för verksamheten där frågan är viktigare än svaret. Vem är vi och vart är vi på väg? Vi för fram berättelser som söker mening och förståelse i livet och i en komplex värld. Vi skapar goda möten och förståelse mellan människor och omvärlden. Vi värnar om bildning, kompetens och modiga försök. Scenkonst av högsta kvalitet är vår främsta metod.

Klockriketeaterns produktioner föds ur starka idéer och i samarbete med de främsta inom den internationella scenkonsten. Vi spelar för en entusiastisk publik på flera språk både i Finland och globalt.

Klockrike – committed to the value of arts in life and society

Sirius Teatern | universum.fi

Sirius Teatern är en fri, professionell teatergrupp som verkat med Helsingfors som hemort sedan 1992. Sirius är en kameleont på det finlandssvenska teaterfältet som inte skyr konstnärliga risker – en experimentell grupp som strävar efter att förnya sig själv genom varje produktion. Detta till trots finns teaterns första föreställning, kultklassikern *Vandring för tre röster*, fortfarande kvar på repertoaren.

Sirius Teatern är en del av Universum, ett teaterhus och en förening för fyra professionella teatergrupper. På Universum kan vi tillsammans göra sådant som är svårt att göra ensam.

Att jaga bubblan ära *

I *Julius Caesar* möter vi legendariska figurer som är upptagna med att upprätthålla hegemoniska maktstrukturer. En efter en styr de in händelseförloppet i en okontrollerbar nedgång som leder till krig. Men varför verkar ingen ha anständighet nog att stoppa det hela?

Det är lite som en handbok i hur man inte skall göra. Samtidigt är det igenkännligt och till och med vardagligt.

En av grunderna för arbetet var kopplingar mellan makt, det performativa och teatrala i politik och samhället, samt variationer av dessa i offentliga och privata rum.

Tillsammans har vi lekt, letat och funnit kombinationer vi inte kände till innan.

Carl Alm, regissör

* Ur *Som ni vill ha det*, William Shakespeare (Akt II, scen 7)

CARL ALM, regi

Vad betyder "utopi" för dej?

Någonting konkret det är viktigt att ha i åtanke, som möjliggör att vi kan uppfatta förändring mot det bättre som någonting påtagligt. I teater upplever jag ofta att det kan vara kopplat till vad som inte finns med i föreställningen, speciellt ifall föreställningen utgår från en skriven text.

Om du fick ändra på en sak i dagens samhälle, vad skulle det vara?

Kanske att allt inte borde kunna reduceras till en fråga om ekonomi.

PAUL HOLLÄNDER, skådespelare

Berätta om ditt konstnärskap och hur du jobbat med ditt arbetsområde i den här produktionen? Hur tar det uttryck på scenen?

Jag är skådespelare i produktionen och spelar Julius Caesar och Octavius. Det är intressant, Julius är diktatorn som lever i sin egna verklighet och Octavius den makthungriga ynglingen och blivande Caesar.

Vilken fråga skulle du vilja ställa William Shakespeare?

To be or not to be?

Vad betyder "utopi" för dej?

Optimism.

JOHANNA AF SCHULTÉN, skådespelare

Berätta om ditt konstnärskap och hur du jobbat med ditt arbetsområde i den här produktionen? Hur tar det uttryck på scenen?

Jag medverkar som skådespelare i produktionen. Genom att ge kött på benen åt mina rollkaraktärer, genom att fantisera stort och improvisera vilt drar jag mitt strå till stacken för att gestalta och uttrycka den värld av känslor, händelser och illusioner som *Julius Ceasar* utspelar sej i.

Vad betyder "utopi" för dej?

Utopi är för mej att kunna tro på att klimatkatastrofen går att förhindra, att det sker ett totalstopp av exploateringen av vår jord.

MILLA MARTIKAINEN, scenografi

Berätta om ditt konstnärskap och hur du jobbat med ditt arbetsområde i den här produktionen? Hur tar det uttryck på scenen?

Jag började med att läsa Shakespeares text och undersöka tomrummen mellan raderna: Vems berättelser lämnas utanför, vad är det som fattas i föreställningen, vad får inte plats? I alla verk jag gör försöker jag arbeta med ekologisk scenografi på ett eller annat sätt. I *Julius Caesar* är allt material dykt eller införskaffat second hand. Största delen av budgeten går till handarbete och bearbetning av materialet. Min handstil syns som en slags collageaktighet och lekfullhet på scenen.

TUULI HEINONEN, skådespelare

Vilken fråga skulle du vilja ställa William Shakespeare?

Hördu Will, en hurdan pjäs skulle du skriva år 2020?

Vad betyder "utopi" för dej?

Utopi är en fantasi som vi behöver för att fortsätta (leva, lära oss, utvecklas).

KRISTIAN EKHOLM, ljud

Berätta om ditt konstnärskap och hur du jobbat med ditt arbetsområde i den här produktionen? Hur tar det uttryck på scenen?

Jag organiserar ljud, på scen och utanför den... Också en massa annat stuff, men huvudfokuset skulle definieras genom "att organisera ljud".

Vilken fråga skulle du vilja ställa William Shakespeare?

Liksom "hu gjorde du allt det här... de va ju en team-effort, eller?"

Vad betyder "utopi" för dej?

Tja... All framtidstro som innehåller tanken om att vi och mångfalden på livet på vår planet överlever det antropocena tycks vara mer eller mindre utopi.

WILHELM GROTENFELT, skådespelare

Berätta om ditt konstnärskap och hur du jobbat med ditt arbetsområde i den här produktionen? Hur tar det uttryck på scenen?

Jag är en skådis som gillar att testa mig fram utan att nödvändigtvis ens veta vad jag söker efter. Det kan hända överraskande saker som kan användas på sätt man inte kunde ha planerat i förväg.

Vilken fråga skulle du vilja ställa William Shakespeare?

Vilket är viktigare, pennan eller gummit?

MINNI GRÅHN, skådespelare

Om du fick ändra på en sak i dagens samhälle, vad skulle det vara?

Jag önskar samhället var jämställt och jämlikt, och att alla fick se ut som dom vill. Det vore också fint om coronasituationen skulle möjliggöra vettiga innovationer för att få stopp på klimatförändringen och konsumtionsmanin. Eller är det nu innovationer som krävs för det, kanske det snarare krävs viljekraft och mindre girighet.

MATTI RAITA, ljus

Vilken fråga skulle du vilja ställa William Shakespeare?

Vad tror du går förlorat då dina pjäser översätts?

Vad betyder "utopi" för dej?

Jag börjar tänka på då jag några somrar har varit på en stuga på en ö med min familj. Där fanns inte rinnande vatten så vi samlade in regnvatten. Känslan då jag väntar på att tunnor och hinkar fylls i regnet känns bra. Kanske det är en utopi att leva så att saker känns som i den stunden?

LIISA PESONEN, kostym

Berätta om ditt konstnärskap och hur du jobbat med ditt arbetsområde i den här produktionen? Hur tar det uttryck på scenen?

När jag kom med i processen hade det konstnärliga förarbetet redan börjat. Det fanns en idé om glittertoga (Jag menar, wow! Glittertoga!) och ekologisk scenografi var en stark utgångspunkt. Som konstnärlig grund och material har jag använt bland annat restbitar av tyg, loppisfynd, gamla teaterkostymer och hushållsavfall. Pjäsen utspelar sig i en tid då ett ögonblick av fred hade varit möjligt efter en lång period av krig – ifall rollpersonerna hade fattat andra beslut. Då de fysiska materialen på scenen är ihopsamlade från olika håll, byggs den efterkrigstida nöden upp av sig själv. Materialen styr de konstnärliga valen.

Min prägel på det här verket är en slags bekymmerslöshet mellan olika berättarsätt från historiska kostymer till nutid och fantasi, samt ett uttöjt perspektiv. Jag har också velat vara tillåtande gentemot de material som funnits till hands: till exempel tomma saftförpackningar har en perfekt silvrig nyans.

PER EHRSTRÖM, dramaturgi

Om du fick ändra på en sak i dagens samhälle, vad skulle det vara?

Alla åtgärder som kan förhindra klimatkatastrofen är säkert nödvändiga om det ska finnas tid att lösa andra problem vi har.

Vilken fråga skulle du vilja ställa William Shakespeare?

Vilka idéer blev kvar i skrivbordslådan?

Vad betyder "utopi" för dej?

En utopi är kanske omöjlig i praktisk bemärkelse men den kan fungera på ett idéplan, kanske som en katalysator för idéer som senare kan utvecklas till något verkligt och hållbart.

Julius Caesar

En samproduktion mellan Klockriketeatern och Sirius Teatern.

Text: **William Shakespeare** (1599)
Översättning: **Thomas Warburton** (1985)

KONSTNÄRLIG ARBETSGRUPP

Regi: **Carl Alm**
Dramaturgi: **Per Ehrström**
Scenografi: **Milla Martikainen**
Kostym: **Liisa Pesonen**
Ljud & musik: **Kristian Ekholm**
Ljus: **Matti Raita**

PRODUKTION

För Klockriketeatern
Producent: **Eeva Bergroth**
Regiassistent: **Sebastian Hornborg**
Kommunikatör: **Ida Henrikson**
Grafiker & foto: **Nils Krogell**
Sömnad: **Elina Riikonen**
Praktikant, kostym: **Emmi Simola**
Scenografibygge: **Olli Kettunen m.fl.**
Trailer: **Jonatan Sundström**
Pedagogiskt material: **Ida-Lina Nyholm**
Teaterchef: **Dan Henriksson**

För Sirius & Universum

Kommunikatör: **Sonja Vuori**
Teknisk chef: **Sisu Nojonen**
Prao-studerande: **Jack Aalto, August Eskelinen, Noa Litmanen**
Administrativ ledare: **Jan Liesaho**
Producent, Sirius Teatern: **Wilhelm Grotenfelt**

Föreställningens längd: ca 1 h 45 min
Scen: Teaterhuset Universum, Helsingfors
Premiär den 13 november 2020
Gästspel i Åbo den 24 februari 2021
Finskspråkig premiär i Esbo den 14 januari 2021

Rättigheterna för den svenska översättningen bevakas av
ALIS – Administration av litterära rättigheter i Sverige

Skådespelare & roller

PAUL HOLLÄNDER

Julius Caesar
Octavius, Caesars adoptivson
Decius, senator
Trebonius, senator

MINNI GRÅHN

Brutus, senator

TUULI HEINONEN

Cassius, senator

WILHELM GROTFELT

Lucius, Brutus slav
Cicero, statsman
Metellus Cimber, senator
Cinna, senator

JOHANNA AF SCHULTÉN

Antonius, senator
Calpurnia, Caesars hustru
Casca, senator

Dessutom förekommer mytologiska djur, tjänare, sorgen, Lepidus, m.fl.

Et tu, Brute?

Romarrikets historia och persongalleri hörde till allmänbildningen på Shakespeares tid. Niko Suominen, poet och Shakespeareforskare specialiserad på klassiska språk, belyser bakgrunden till tragedin om Julius Caesar för 2020-talets åskådare.

Julius Caesar är *outsidern* som anklagas för uppvigling av folket. När vi möter honom har han mot all förmodan besegrat de politiska dynastierna och tystat ner sina kritiker. Republiken som länge har härjats av hatprat och våld får äntligen dra en lättadens suck. Caesar visade sig, trots beskyllningar om en flört med tyranniet, vara en missförstådd frälsare.

Ända in i det sista verkade det uppenbart att stjärnpolitikern Pompejus med sin mäktiga släkthistoria skulle vinna över uppkomlingen Caesar. Det var en chock för hela Rom att den av eliten svartmålade Caesar tog en jordskredsseger.

Caesar har nu benådat både Cicero och Brutus, som tidigare stod i Pompejus' led. De två har kommit med en offentlig ursäkt för att de kallat Caesar för tyrann. Endast en person vägrade att ta tillbaka sina ord: Cato, som till och med i sina fienders ögon förkroppsligade republikens värderingar. Han begick hellre självmord än gjorde en politisk kompromiss med Caesars populister och sannromare.

I ett offentligt tal sörjer Caesar sin motståndares slutliga utväg och oförmågenhet till samarbete. Även de mest skeptiska medborgarna börjar fatta tycke för den store ledaren. Fientligheten i samhället avtar till förmån för en nationell sammanhållning och stabilitet. Caesar har hållit de vilda löftena till sina anhängare och övertygat sina kritiker med sin humanitet. Dessutom har Caesars krigståg till allas stora glädje fått Roms ekonomi att blomstra.

De intellektuella kan alltså återgå från poli-

tiken till att kokettera med grekiska citat. Men medan Cicero, som tidigare räddat sitt land och från Catalinas konspiration, mest verkar ägna sig åt kultur och tillbakablickar på sina guldår, finner Brutus ingen ro i litteraturen, filosofin – och framförallt inte i historien.

Olyckligt nog är Brutus både namne och arvinge till den Brutus som störtade den sista kungen och grundade republiken. Då den nya regimen allt mer börjar påminna om en tyranni, riktas olivkransens blickar mot Brutus. "Sover republikanernas frälsare medan kungaväldet gör återintåg?" undrar både anonyma forumskrifter och graffiti på väggar i staden.

Brutus börda blir inte lättare i och med hans äktenskap med Portia, dotter till samme Cato som begått självmord. Portia är på alla sätt en likvärdig romare som sin far, men hon utesluts ur den politiska beslutsprocessen eftersom hon är kvinna. Brutus, som redan en gång vänt kappan, ser nu Catos inbitna republikanska övertygelse stirra honom i vitögat från andra sidan av graven, i form av hans egen hustru Portia. Det mest problematiska är kanske ändå den djupa vänskap och genuina beundran som Brutus känner gentemot Caesar.

Caesar vill övertyga de oroliga romarna om att hans diktatur endast är ett nödvändigt ont och ett tillfälligt undantagstillstånd medan han försöker få ordning på republiken. Ändå börjar de mörka sidorna av hans temperament ta mer och mer plats i och med enväldet. Ifall Caesar kröns, förstörs allt som är värt att föra vidare till följande generationer och strida för i ett

slag. Tyvärr finns det också de romare som understöder en monarki. Brutus, som den sanna stoiker han är, försöker ta död på ryktena och sina egna rädslor, men de politiska realiteterna kristalliseras till slut i en enda fråga – ett skräckscenari:

“... *He would be crowned: How that might change his nature, there's the question*” (II.i.)

Här börjar **William Shakespeares** pjäs *Julius Caesar* (1599).

Verket, som baserar sig på **Plutarkos** biografier kan med fog kallas för Shakespeares mest politiska pjäs. Ett misslyckat fälttåg till Irland och därpå följande försök till maktkupp ledde till att earlen av Essex, som försökte bli en engelsk Caesar, aldrig blev krönt till kung, utan halshuggen. Istället för politiska allegorier och understrykningar erbjuder *Julius Caesar* åskådaren en möjlighet att tolka den politiska verkligheten ur sin egen synvinkel. Vi har aldrig slutat vara romare.

Fascinationen inför en karismatisk ledarfigur med enkla lösningar har inte försvunnit. Medan Brutus tampas med det omöjliga i sin situation, ser Cassius en chans och öppnar upp för idén om en konspiration för att mörda Caesar. Shakespeare kände inte till fascismen i den form vi uppfattar den idag, men tyranni är sannolikt det som mest motsvarar hans vokabulär.

Brutus dolk kan besegla konspirationen – under Cassius ledning – som ett hjältedåd i folkets ögon. Det främsta motivet till att Cassius och konspiratörerna hatar Caesar är ändå inte *Peace, Liberty* och *Freedom*, utan det att Caesar likt en gigant som är “större än livet” förflyttat sig bortom gott och ont. Detta väcker toxisk avund.

Liksom Portia är också Caesars gemål Calpurnia en intelligent och skarpsynt romare. Antikens värld behandlade det

omedvetna genom spådomar, syner och andar. Att tolka och tyda dessa krävde en specialkunskap, så Calpurnia kan på samma sätt som Portia anses vara en expert som blivit nertystad av *mansplaining*.

Caesar hånades för sin femininitet och han led av fallandesjuka. Dessa oönskade egenskaper i den patriarkala världsordningen utgjorde ändå inga hinder för Caesar, eftersom han var man. Portias och Calpurnias potential förblev däremot utnyttjat på grund av deras kön. Därför kan man till och med tänka att *Julius Caesars* uppföljare *Antoni* och *Cleopatra* (1607) med teaterns medel ifrågasätter den patriarkala världsordningen.

Också Marcus Antonius beundrade och älskade Caesar som vän. I efterdyningarna av lönnmordet belyser Shakespeare kärnan i antikens retorik. Den prosaiska Brutus hänvisar till fakta och förlorar mot den poetiskt fabulerande och populistiskt frossande showmannen Antonius. Att tala om postsanningens tid är absurt, eftersom antikens retorik lär talaren att besegra sin motståndare med vilka medel som helst. I kampen om Roms själ vinner känslorna över intellektet.

I 2020-talets Finland talar vi om mord som vi talar om bröd. Shakespeares *Julius Caesar* visar åskådarna på det makabraste tänkbara sätt både mordet på en politiker och lynchningen av en konstnär. I 1590-talets England hade publiken självupplevda erfarenheter av religiös förföljelse, inbördeskrig samt rädsla för okupation och kunde därför relatera till det politiska våldets favoriter. Caesar och poeten Cinna återkommer för att dö ibland oss så länge som människan är ett flockdjur.

Niko Suominen
poet, Shakespeareforskare

Läs hela texten på klockrike.fi

En Caesar för vår tid

Per Ehrström, dramaturg för Julius Caesar, skriver om tiden kring förra presidentvalet i USA och den uppståndelse som regissör Oskar Eustis uppsättning av pjäsen i New York gav upphov till.

I två produktioner av *Julius Caesar* under de senaste fyra åren har Caesar gestaltats som **Donald Trump**, iklädd kostym och röd, lång slips. The Bridges uppsättning av *Julius Caesar* hade premiär i januari 2018 i London och regisserades av **Nicholas Hytner**. På föreställningens pressbilder kan man känna igen såväl röda kepsar som protester med beväpnade poliser. Handlingen var flyttad till vår tid och även om Caesar inte porträtterades rakt av som Trump fanns det tydliga paralleller till såväl USA som Kina.

Oskar Eustis, Delacorte Theatres konstnärliga ledare, regisserade *Julius Caesar* i Central Park ett halvår tidigare. Förutom att Caesar då såg ut som Trump liknade också hans fru Calpurnia **Melania Trump** och på de röda kepsarna kunde man läsa Make Rome Great Again. Karaktärsdragen hos Caesar kunde lätt appliceras på Trump utan att skriva om Shakespeares text. I uppsättningen refererade man också tydligt till Trumps valkampanj och hans tid som president. Produktionen kom att bli ett slagträ i kulturkriget mellan den amerikanska vänstern och högern.

Breitbart, nyhetssidan som startades av Trumps före detta strategiska chef **Steve Bannon**, publicerade ett reportage om föreställningen redan innan premiären med rubriken: "Trump Stabbed to Death in Central Park Performance of *Julius Caesar*". Under en repetition med publik, gjorde en person i publiken en olaglig inspelning av mordscenen som senare hamnade på Youtube. Inspe­lningen visades senare på tv-kanalen Fox och in­slaget avslutades med orden: "När allt kommer omkring uppmanar denna pjäs till våld mot presidenten".

Teatern blev utsatt för hot, sponsorer drog tillbaka sitt stöd och vakter placerades bland publiken. Eustis ville att publiken skulle se Caesar som Trump och att mordet skulle vara en kataraktisk upplevelse för dem som ogillar honom. Men pjäsen består inte endast av Caesars mord. Shakespeare ger lika många orsaker att rättfärdiggöra mordet på Caesar som att fördöma det. Taget ur sin kontext försvann också denna dubbelhet. Eustis ville berätta vad som händer när man försöker upprätthålla demokratiska värderingar med icke-demokratiska medel. Han ville uppmana sin publik, som till största del bestod av liberaller som inte röstade på Trump, att vi ändå måste lyssna på den andra sidan. Han var dock inte beredd på att den andra sidan inte var intresserad av att lyssna på honom.

Shakespeare visar båda sidorna av myntet, men framförallt visar han hur retorik och populism strävar efter att svänga myntet så att endast den ena sidan syns. Uppsättningen av *Julius Caesar* i Central Park och framförallt hur föreställningen togs emot blev ett konkret exempel på det. En möjlig definition av en klassiker kunde vara dess förmåga att fortsätta vara relevant trots att den är skriven i en annan tid eller kontext. I vår tid kan det vara svårt att se båda sidorna av myntet och när det gäller verkligt komplexa frågor har myntet inte endast två sidor.

Per Ehrström
dramaturg

Läs hela texten på klockrike.fi

JULIUS CAESAR STÖDS AV

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

Svenska
kulturfonden

KONSTSAMFUNDET

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Stiftelsen Tre Smeder

EUGÈNE, ELISABETH OCH BIRGIT NYGRÉNS STIFTELSE

STIFTELSEN EMILIE & RUDOLF GESELLIUS

WILLIAM THURINGS STIFTELSE

OSKAR ÖFLUNDS STIFTELSE

AKTUELLA PRODUKTIONER

Klockriketeatern: *Svaret är nej!*

Christer Kihlmans djupanalys av världens tillstånd och humanismens förfall i en hörspelstolkning av Dan Henriksson. Lyssna gratis på klockrike.fi.

På Teaterhuset Universum under våren 2021

Teater Mars: *Reine*

Text & regi av Joakim Groth.
Premiär den 16 januari.

Sirius Teatern & Teater Mestola: *Det svarta fåret*

Text av Fabian Silén i regi av David Sandqvist.
Premiär den 27 mars.

I produktionsarbetet har i synnerhet scenografen och kostymören haft ekologi och återanvändning som en ledstjärna, vi tackar därför speciellt följande vänner:

Päivi Järvinen, invånarna i Asunto oy Ahomansikka, Q-teatteri, Yle Puvusto, Svenska Teatern, Esbo Stadsteater, Facebookgrupperna Roinaränni & Art Department, Konstuniversitetets Teaterhögskola, Juha Valkeapää, Sun effects och alla andra som hjälpt till eller donerat material.

För oss alla är publikens stöd en inspiration. Ett varmt tack!

KLOCKRIKETEATERN

SIRIUS TEATERN

